

Документ **2460-IV**, чинний, поточна редакція — **Прийняття від 03.03.2005**

З А К О Н У К Р А Ї Н И

**Про Концепцію державної політики
в галузі культури на 2005-2007 роки**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 16, ст.264)

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

1. Затвердити Концепцію державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки (додається).

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

до 1 липня 2006 року розробити та затвердити державні соціальні стандарти надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою (перелік та обсяг послуг, порядок їх надання, показники виконання та якості послуг), а також методику визначення розміру фінансового забезпечення державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою, в розрахунку на душу населення;

до 1 січня 2006 року розробити та внести на розгляд Верховної Ради України загальнодержавну програму відродження, збереження і розвитку народних художніх промислів в Україні.

3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В.ЮЩЕНКО

м. Київ, 3 березня 2005 року
N 2460-IV

ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від 3 березня 2005 року
N 2460-IV

**КОНЦЕПЦІЯ
державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки**

1. Загальні положення

Концепція державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки (далі - Концепція) аналізує сучасний стан культури в Україні, визначає цілі, пріоритетні завдання та принципи державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки, а також стратегічні напрями, механізми її реалізації та очікувані результати.

Головною метою реалізації Концепції має стати утвердження культурного розвитку одним з ключових чинників соціально-економічного розвитку України та її окремих регіонів.

Реалізація державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки передбачає затвердження довгострокової програми культурного розвитку України.

Довгострокова програма культурного розвитку України має тісно пов'язуватися з контекстом світового розуміння ролі і призначення культури в XXI столітті, зокрема виходити з того, що:

сталий розвиток і розвиток культури є взаємопов'язаними процесами;

головною метою розвитку людства є суспільна і культурна самореалізація особистості;

доступ до культурних цінностей та участь у культурному житті є фундаментальним правом людини.

2. Сучасний стан культури в Україні

Сучасний стан розвитку української культури і духовності характеризується розмиванням і поступовою маргіналізацією культурних і духовних цінностей у суспільному житті, руйнуванням цілісної мережі закладів, підприємств, організацій та установ культури і цілісного інформаційно-культурного простору, неефективним використанням наявних культурних і творчих ресурсів.

Протягом останнього десятиліття культура в Україні не лише втратила відповідне місце серед пріоритетів державної політики, а й опинилася на периферії державних інтересів. Як наслідок, утворився й дедалі збільшується розрив між так званою офіційною культурою, що фінансується з бюджету, і незалежною та орієнтованою на сучасні потреби культурною діяльністю; стала хронічною проблема неадекватного фінансового забезпечення галузі культури; суттєво погіршилася економічна структура видатків місцевих бюджетів на галузь культури; розрізнені культурні заходи так і не склалися в єдину програму послідовного культурного розвитку.

Для подолання системних негативних явищ у галузі культури необхідно розв'язати такі проблеми:

1) "залишковий принцип" ставлення до культури у суспільстві та державній політиці;

2) відсутність цілісного інформаційно-культурного простору і мережі партнерських зв'язків на вертикальному і горизонтальному

рівнях;

3) відсутність середньо- і довгострокових програм культурного розвитку;

4) відсутність визначених державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою;

5) невідповідність кадрів до господарських відносин у ринковій економіці;

6) соціальна незахищеність працівників культури;

7) недостатня участь України в європейських і світових культурних проектах.

Існуючий стан культури в Україні вимагає нових політичних підходів, програм і механізмів їх реалізації.

3. Цілі та пріоритетні завдання державної політики в галузі культури

Концепція визначає такі цілі та пріоритетні завдання державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки:

1) визначення культурного розвитку України та її окремих регіонів одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

2) розробка та затвердження довгострокової програми культурного розвитку України, а також сприяння розробці середньострокових регіональних програм культурного розвитку;

3) зміна методів управління у галузі культури, зокрема переорієнтація органів державної влади та органів місцевого самоврядування з виконання певних функцій на досягнення поставлених цілей, залучення громадськості до процесів управління та контролю в галузі культури;

4) створення ефективної моделі фінансового та матеріально-технічного забезпечення культурного розвитку;

5) розробка, затвердження та впровадження державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою (перелік та обсяг послуг, порядок їх надання, показники виконання та якості послуг), а також методики визначення розміру фінансового забезпечення державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою, в розрахунку на душу населення;

6) запровадження коригуючих коефіцієнтів фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків місцевих бюджетів на культуру і мистецтво, розрахованих виходячи з кількості об'єктів культурної спадщини, предметів основного фонду музеїв, охорона

яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету;

7) реалізація комплексу освітніх, культурно-мистецьких програм і проектів для дітей та молоді;

8) підтримка та розвиток культури на селі;

9) формування цілісного інформаційно-культурного простору України, зокрема шляхом інвентаризації культурних ресурсів, складання мапи культурних ресурсів, створення відповідних аналітичних баз даних, видання інформаційних буклетів, а також створення телеканалу "Культура";

10) участь України у міжнародних культурних проектах, здійснення комплексу інформаційно-культурних заходів для ознайомлення світової громадськості з культурними цінностями України.

4. Принципи державної політики в галузі культури

Реалізація Концепції має створити передумови для формування системи принципів державної політики в галузі культури, що відповідають світовим і європейським засадам сучасної культурної політики.

Державна політика в галузі культури ґрунтується на таких принципах:

1) принцип прозорості і публічності:

державна політика в галузі культури проводиться публічно, відповідні рішення та проекти рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування оприлюднюються через засоби масової інформації;

громадяни України, іноземці, особи без громадянства мають право на повну, своєчасну та об'єктивну інформацію про рішення та проекти рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері культури та мистецтв;

2) принцип демократичності:

участь у розробці, здійсненні та контролі за реалізацією державної політики в галузі культури беруть усі суб'єкти діяльності у сфері культури;

незалежні групи спеціалістів з ініціативи об'єднань громадян, органів державної влади та органів місцевого самоврядування за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах можуть здійснювати громадські експертизи рішень і проектів рішень у сфері культури та мистецтв. Висновки зазначених експертиз можуть враховуватися органами державної влади та органами місцевого самоврядування при здійсненні державної політики в галузі культури;

3) принцип деідеологізованості і толерантності:

державна політика в галузі культури формується на плюралістичних ідеологічних засадах, відображаючи загальносуспільні цінності, закріплені Конституцією України ([254к/96-ВР](#));

неприпустимою є дискримінація за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

забезпечуються умови вільного розвитку культурних традицій та цінностей усіх національних меншин на території України;

4) принцип системності та ефективності:

державна політика в галузі культури є невід'ємною складовою загальної державної політики, що спрямовується на забезпечення сталого розвитку України;

державна політика в галузі культури ґрунтується на глибокому факторному аналізі проблем галузі та ресурсному методі планування комплексу таких інструментів, механізмів, програм і заходів, які здатні своєчасно та ефективно вирішити ту чи іншу проблему у сфері культури і мистецтв;

державна політика в галузі культури спрямовується на створення такої моделі культурного розвитку, яка здатна забезпечити самовідтворення та послідовний розвиток культури в Україні;

5) принцип інноваційності:

суб'єкти реалізації державної політики в галузі культури сприяють розробці, впровадженню та реалізації нових форм і методів діяльності у сфері культури та мистецтв;

культурний розвиток є можливим за умови формування цілісного споживчого ринку культурно-мистецьких послуг, що передбачає створення інституту посередництва між виробниками та споживачами культурно-мистецького продукту.

**5. Стратегічні напрями та механізми реалізації
державної політики в галузі культури
на 2005-2007 роки**

Досягнення визначених у Концепції цілей та завдань державної політики в галузі культури має здійснюватися на таких напрямках:

1) управління - впровадження програмно-цільового методу управління, принципів прозорості, публічності, системності, ефективності та інноваційності державної політики в галузі культури;

2) законодавство - структурно-правова реорганізація засад і умов діяльності у сфері культури та мистецтв, створення належної нормативно-правової бази для розвитку культури в Україні;

3) фінансування - створення ефективної моделі фінансового та матеріально-технічного забезпечення культурного розвитку;

4) інформація - формування цілісного інформаційно-культурного простору України, позиціонування української культури у світі.

Реформування існуючої системи управління в галузі культури передбачає переорієнтацію органів державної влади та органів місцевого самоврядування з виконання певних функцій на досягнення поставлених цілей.

Цілі державної політики в галузі культури визначаються у довгостроковій програмі культурного розвитку України, а також у середньострокових регіональних програмах культурного розвитку.

Прогнозування та програмування державної політики щодо розвитку культури в Україні, ухвалення відповідних рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також контроль за їх виконанням здійснюються із залученням усіх суб'єктів діяльності у сфері культури та із застосуванням громадських експертиз таких проектів програм і рішень.

Здійснення державної політики в галузі культури ґрунтується на визначенні культурного розвитку України та її окремих регіонів одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, невід'ємною складовою сталого розвитку України. Тому досягнення цілей державної політики в галузі культури потребує міжвідомчої координації.

Управління у сфері культури та мистецтв спирається на наукові підходи. Це передбачає застосування глибокого факторного аналізу проблем галузі культури та ресурсного методу планування комплексу таких інструментів, механізмів, програм і заходів, які здатні своєчасно та ефективно їх вирішувати.

Удосконалення законодавства України у сфері культури та мистецтв передбачає нормативно-правове забезпечення:

1) набуття та реалізації статусу неприбутковості закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, зокрема шляхом прийняття закону про неприбуткові організації та внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" ([334/94-ВР](#));

2) надання благодійної допомоги, меценатських та спонсорських коштів, зокрема шляхом внесення змін до Закону України "Про благодійництво та благодійні організації" ([531/97-ВР](#)), прийняття закону про меценатство та спонсорство;

3) механізму бюджетних дотацій на здійснення того чи іншого культурно-мистецького проекту закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, що залучили благодійну

допомогу, спонсорські чи меценатські кошти на реалізацію такого проекту;

4) залучення інвестиційних коштів на реалізацію програм культурного розвитку України та її окремих регіонів;

5) впровадження державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою, а також їх фінансового забезпечення в розрахунку на душу населення;

6) використання коригуючих коефіцієнтів фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків місцевих бюджетів на культуру і мистецтво, розрахованих виходячи з кількості об'єктів культурної спадщини, предметів основного фонду музеїв, охорона яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету;

7) створення інституту посередництва між виробниками та споживачами культурно-мистецького продукту.

Удосконалення нормативно-правового забезпечення сфери культури і мистецтв відбувається з урахуванням світової практики її законодавчого регулювання.

Створення ефективної моделі фінансового та матеріально-технічного забезпечення культурного розвитку передбачає:

1) поступове збільшення частки видатків державного та місцевих бюджетів на програми у сфері культури та мистецтв;

2) перехід на програмно-цільовий метод формування та здійснення видатків бюджету у сфері культури і мистецтв;

3) державну підтримку у залученні благодійної допомоги, меценатських та спонсорських коштів шляхом податкового, митного та інших видів регулювання, за допомогою створення системи державного визнання, відзначення і нагородження благодійників, меценатів та спонсорів;

4) стимулювання закладів, підприємств, організацій та установ культури до залучення благодійної допомоги, спонсорських та меценатських коштів шляхом запровадження системи бюджетних дотацій на здійснення того чи іншого культурно-мистецького проекту такими закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, що залучили благодійну допомогу, спонсорські чи меценатські кошти на його здійснення;

5) розробку механізму залучення інвестиційних коштів на реалізацію програм культурного розвитку України та її окремих регіонів, зокрема залучення інвестицій у заходи з охорони культурної спадщини України з метою отримання частини прибутку (доходу) від подальшого використання культурної спадщини як туристичного ресурсу.

Фінансування галузі культури базується на розмірові фінансового забезпечення державних соціальних стандартів надання

послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою, в розрахунку на душу населення. Це становить базу видатків державного та місцевих бюджетів на галузь культури.

Бюджети розвитку галузі культури за видатками складаються з:

1) коштів на реалізацію інноваційних бюджетних програм, виконавці яких визначаються виключно на конкурсній основі;

2) розміру бюджетних дотацій на здійснення того чи іншого культурно-мистецького проекту закладами, підприємствами, організаціями та установами культури, що залучили благодійну допомогу, спонсорські чи меценатські кошти на його здійснення;

3) коштів місцевих бюджетів, визначених на основі коригуючих коефіцієнтів фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків місцевих бюджетів на культуру і мистецтво, розрахованих виходячи з кількості об'єктів культурної спадщини, предметів основного фонду музеїв, охорона яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету.

Державна політика щодо формування цілісного україномовного інформаційно-культурного простору, позиціонування української культури у світі включає такі заходи:

1) реалізація освітньо-культурологічних та пізнавально-туристичних програм для дітей та молоді;

2) створення телеканалу "Культура" та мережі інформаційно-культурних центрів, у тому числі за кордоном;

3) реалізація цільових державних програм з підготовки, виготовлення та розповсюдження друкованої, електронної, аудіовізуальної інформації про культурні цінності України українською та іноземними мовами;

4) участь України у міжнародних культурних проектах, активізація культурно-інформаційного обміну з країнами Європи та світу.

6. Очікувані результати

Реалізація Концепції має на меті отримання таких результатів:

підвищення ролі культури в контексті сталого розвитку України та її окремих регіонів;

зміна методів управління у галузі культури, зокрема переорієнтація органів державної влади та органів місцевого самоврядування з виконання певних функцій на досягнення поставлених цілей, залучення громадськості до процесів управління та контролю в галузі культури;

розробка ефективної моделі фінансового та матеріально-технічного забезпечення культурного розвитку із залученням коштів державного та місцевих бюджетів, благодійної

допомоги, спонсорських та меценатських коштів;

поступове формування споживчого ринку культурно-мистецьких послуг;

створення цілісного інформаційно-культурного простору України;

активізація участі України в міжнародних культурних проектах, культурно-інформаційного обміну з країнами Європи та світу.